

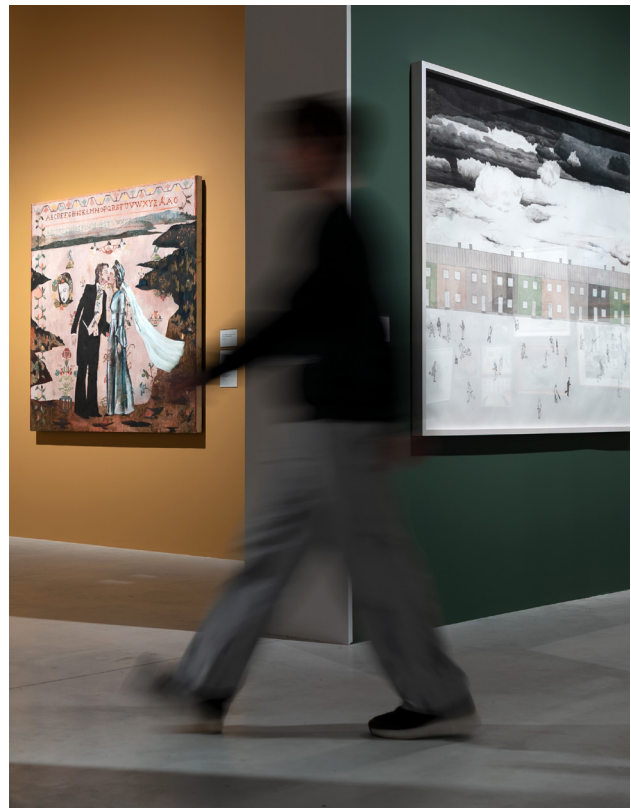
**VAD SER
DU?**

Lärarhandledning till utställningen
Samlingen

**VÄSTERAS
KONSTMUSEUM**

Välkommen till vår lärarhandledning för högstadiet och gymnasiet.

Handledningen presenterar ingångar och verktyg för att jobba med bildanalys och för att kunna ta del av konsten i utställningen *Samlingen* på egen hand. Materialet har tre huvudteman - Människa, Plats och Handling, precis som strukturen i utställningen *Samlingen*.

Hur gör du?

- Läs igenom materialet och välj ut dina favoriter av uppgifterna. Anpassa uppgiften och frågorna efter gruppens behov.
- Ta med dig gruppen till Konstmuseet för en lektion i bildanalys och en gemensam konstupplevelse.
- Skriv ut och genomför den uppgift du har bestämt dig för. I kompendiet finns fördjupningsfrågor om du väljer att arbeta med enskilda konstnärer också.
- Avsluta varje uppgift med en gemensam genomgång. Låt varje deltagare säga några ord om vad de kom fram till. Vilka teman och ämnen har grupperna berört?
- Jämför gärna konstverk som har liknande teman tillsammans! Är de från samma tid? Hur skiljer sig tekniker och material åt? Stämning? Budskap?
- Som lärare har du möjlighet att fortsätta och fördjupa arbetet i klassrummet med hjälp av [DigitaltMuseum](#), där du har tillgång till bilder på alla våra konstverk. Du hittar länkar till bilderna under handledningens teman.
- I kompendiet *Konstnärer och fördjupningsfrågor* presenteras några av konstnärerna med längre texter. I utställningens katalog som går att låna i salarna finns också texter om flera konstnärer.

Läroplanen

I skolans läroplan står bland annat att skolan ska främja elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt uppmuntra dem att pröva egna idéer och lösa problem. Denna lärarhandledning möter upp dessa och även en rad andra mål i kursplanerna för bland annat ämnena bild, svenska, historia, och samhällskunskap. Vår förhoppning är att denna lärarhandledning ska stärka elevens demokratiska röst och arbetet med källkritik och källtillit.

Vad lär vi oss när vi gör bildanalys?

- Genom bildkunnighet bildas motståndskraft mot påverkan och desinformation.
- Vi övar på en kritisk blick och undersöker konstverkens komposition och budskap.
- Vi vänder blicken mot hur exempelvis maktrelationer gestaltas och förändras i konstverken.
- Vi associerar och reflekterar genom egna erfarenheter.
- Genom allas individuella röster bildas en gemensam zon av kunskap.

SAL MÄNNISKA

– om porträtt, identitet och känsla

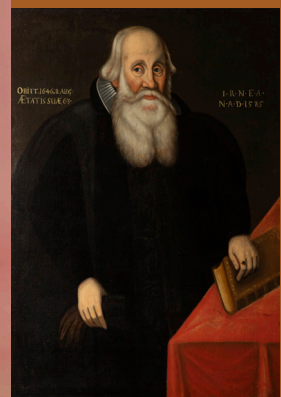
Vi människor har genom alla tider brytt oss mycket om vårt yttre och på olika sätt påverkat, format och förändrat det. Men vad är det som utgör jaget? Är det våra kläder, kroppsdelar, tankar eller känslor? I konstverken som finns samlade här i sal *Människa*, ser vi exempel på hur konstnärer har porträtterat människor, från 1600-talet fram till idag. Porträtten berättar något om individerna men också om tiden de har levt i.

Historiskt var det ofta välbärgade personer som betalade för att bli avporträtterade. Genom gester, kläder och andra attribut, kunde de visa sin makt och förmögenhet. Det har alltid varit vanligt att konstnärer förändrat modellens utseende för att passa sin tids ideal.

Porträtten berättar bland annat historier om maskulinitet och femininitet, status, livsöden och relationer. Ansiktsuttryck, kroppsspråk, vinkel och attribut, även linjer, färg och form är ledtrådar till vem vi ser i porträttet. Det är ingen slump att vissa porträtt är lågmälda och andra hetsiga i sitt uttryck. Ibland möter vi inte ens ett ansikte eller en kropp i salen, utan endast en kroppsdel eller detalj.

När vi analyserar olika typer av porträtt kan vi lära oss både om det förgångna, samtiden och förhoppningsvis också om oss själva.

Här kan du se konstverken digitalt.
[Samlingen - tema Människa.](#)

Läs mer om varje konstverk i kompendiet *Konstnärer och fördjupningsfrågor*

Hund, © Lotta Antonsson/ Bildupphovsrätt 2026.
Foto: Bo Gyllander.

Johannes Rudbeckius, Johan Fritz troligen/ Bildupphovsrätt 2026.
Foto: Per Groth.

Vilhelm Mauritz von Post, Johan Starbus/ Bildupphovsrätt 2026.
Foto: Västerås konstmuseum.

Liten man i åska, © Erland Cullberg/ Bildupphovsrätt 2026.
Foto: Västerås konstmuseum.

Uppgift 1

SAL MÄNNISKA – om porträtt, identitet och känsla

Välj ett konstverk. Gärna i en grupp av två. Svara på frågorna tillsammans.

- Vad ser ni? Beskriv till exempel färg, storlek, former, objekt, material, teknik och så vidare.
- Beskriv personen eller personerna som är gestaltade. Berättar till exempel kläderna, frisyren, föremålen, bakgrunden, eller kroppshållningen någonting?
- Hur har konstnären jobbat med motivet? Är det snabbt, grovt, noggrant, ojämnt, tunt eller kanske humoristiskt gestaltat?
- På vilka sätt förmedlar porträttet personens status?

Skriv dina tankar här:

.....

.....

.....

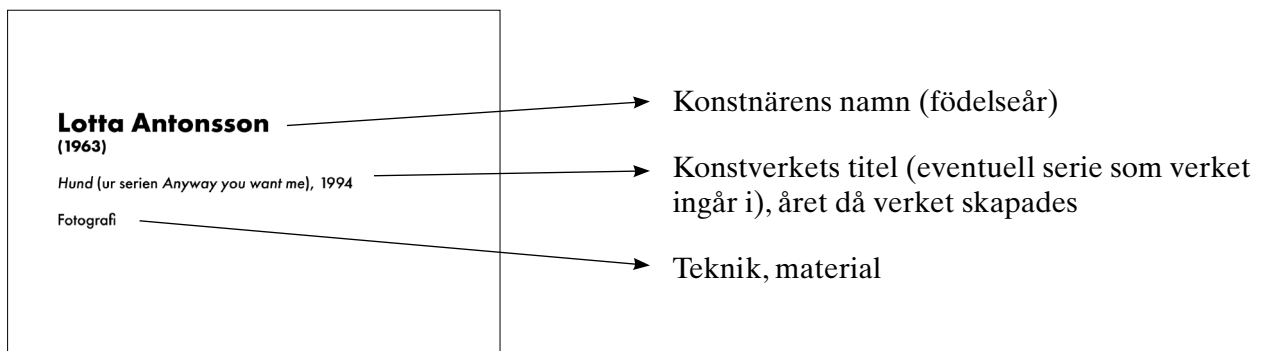
.....

.....

.....

.....

Så tyder du namnskylten

Uppgift 2

SAL MÄNNISKA – om porträtt, identitet och känsla

Läraren väljer ett konstverk. Hämta en museipall och inta en bekväm position framför konstverket. Titta på konstverket i tio minuter. Avsluta med att skriva upp minst fem ord eller meningar du tänker på när du ser konstverket. Läs gärna våra tips nedan innan du börjar titta!. Låt dina tankar vandra. Inga associationer är fel.

- Sänk kraven. Ser du inget gör det inget.
- Om du inte får några associationer, ta fasta på till exempel färger, former, symboler, berättelse eller något annat.
- Försök inte stänga ute omgivningen, den är en del av upplevelsen.
- Lyssna på din kropps reaktioner.

Skriv dina tankar här:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tips!

Ni kan berätta om era associationer i helgrupp eller i mindre grupper. Finns det något eller några teman i verket som är återkommande? Eller har ni helt olika associationer?

SAL PLATS

– om inre och yttre landskap

Vad är en plats? I konstverken som visas i sal *Plats* skildrar konstnärer fysiska platser och rum. De framställer också miljöer som inte går att besöka kroppsligen. Det kan vara mentala, fantiserade eller drömda platser, eller historiska platser som inte längre finns att se. I utställningen kan vi resa från städernas tätbebyggda områden till naturens öppna landskap. Ibland låter konstnärerna något enstaka föremål eller någon detalj representera en hel miljö.

En plats kan berätta om de som bor där, eller vittna om klimatets tillstånd. Som individer förhåller vi oss till miljöerna som omger oss. Ibland bjuder de in oss till trygga rum, andra gånger skrämmer de oss eller stänger oss ute. En plats kan vara något som binder oss samman, likt en bro, men det kan också vara en gräns mellan olika världar, som en mur.

Genom tiderna har vi påverkat platser och platser har påverkat oss. Det blir tydligt om du i salen följer ett konsthistoriskt spår. I de historiska och nutida konstverken finns bland annat berättelser om hur identiteter kan bryta mot förväntningar eller normer för sin plats och tid. Andra berör människans förändrade relation till omgivningen, från romantiseringen av naturen på 1800-talet, till nutida miljöer som är helt formade av människan och klimatförändringarna som en följd av detta.

Här kan du se konstverken digitalt.
[Samlingen - tema Plats.](#)

Läs mer om varje konstverk i kompendiet **Konstnärer och fördjupningsfrågor**

Elchock, © Lena Cronqvist/ Bildupphovsrätt 2026. Foto: Västerås konstmuseum.

Vattenfall, © Markus Larson/ Bildupphovsrätt 2026. Foto: Västerås konstmuseum.

Turning of fire, © Helene Schmitz/ Bildupphovsrätt 2026. Foto: Helene Schmitz.

Sea of Tranquility, © Cecilia Ömalm/ Bildupphovsrätt 2026.

Foto: Västerås konstmuseum.

Uppgift 1

SAL PLATS – om inre och yttre landskap

Välj ett konstverk. Gärna i en grupp av två. Svara på frågorna tillsammans.

- Vad ser du? Det kan till exempel handla om, färg, storlek, former, objekt, material, teknik, och så vidare.
- Beskriv vad som händer i konstverket.
- Hur upplever du konstverket? Till exempel, upplever du någon känsla, stämning, temperatur, associationer?
- Vilka relationer ser du mellan plasten och människan? Platsen och naturen?

Skriv dina tankar här:

.....

.....

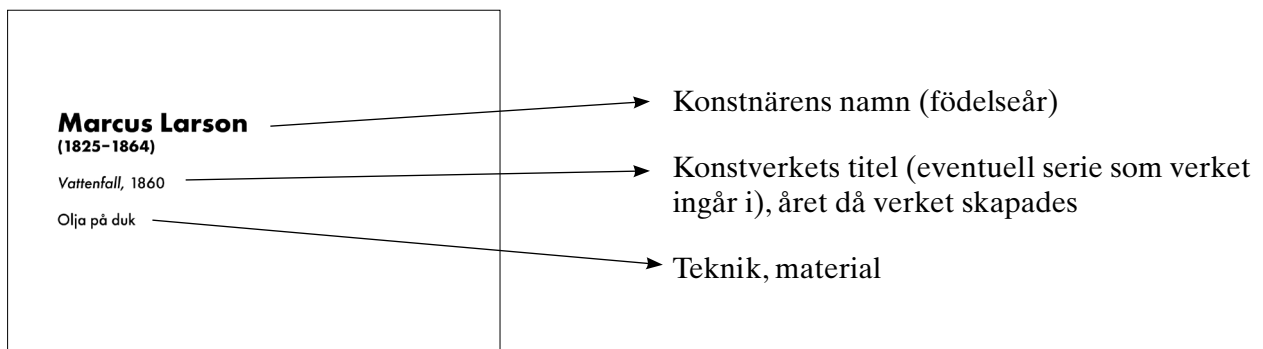
.....

.....

.....

.....

Så tyder du namnskylden

Uppgift 2

SAL PLATS – om inre och yttre landskap

Läraren väljer ett konstverk. Hämta en museipall och inta en bekväm position framför konstverket. Titta på konstverket i tio minuter. Avsluta med att skriva upp minst fem ord eller meningar du tänker på när du ser konstverket. Läs gärna våra tips nedan innan du börjar titta! Låt dina tankar vandra. Inga associationer är fel.

- Sänk kraven. Ser du inget gör det inget.
- Om du inte får några associationer, ta fasta på till exempel färger, former, symboler, berättelse eller något annat.
- Försök inte stänga ute omgivningen, den är en del av upplevelsen.
- Lyssna på din kropps reaktioner.

Skriv dina tankar här:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tips!

Ni kan berätta om era associationer i helgrupp eller i mindre grupper. Finns det något eller några teman i verket som är återkommande? Eller har ni helt olika associationer?

SAL HANDLING

- om våra val och ställningstaganden

En handling är det som någon gör eller något som sker. I konstverken här skildras särskilda tidpunkter i människors liv, deras minnen och erfarenheter. Via konstverken får vi inblick i livets olika faser. Vi ser också alltifrån ställningstaganden och identitetssökande, till protester och historiska skeenden, samt gränsen mellan liv och död.

För konstnären är själva skapandet en viktig handling. Det är ett sätt att kommunicera med oss betraktare. Med hjälp av olika material, tekniker och hantverkskunnande skapar konstnärerna sina verk i allt från måleri och kollage till skulptur och grafik.

Många människors gemensamma politiska handlande är det som skapade demokratin, och den försvinner om människor slutar engagera sig politiskt. På konstmuseet kan du möta olika röster, som har en politisk och social ställning. Konstnärlig frihet hänger ihop med fri åsiktsbildning.

Här kan du se konstverken digitalt.
[Samlingen - tema Handling.](#)

Läs mer om varje konstverk i kompendiet Konstnärer och fördjupningsfrågor

North Gate Collection, © Anders Sunna/ Bildupphovsrätt 2026.
Foto: Prallan Allsten.

Perrong, © Björn Brusewitz/ Bildupphovsrätt 2026. Foto: Bo Gyllander.

La Jokerita, © Valeria Montti Colque/ Bildupphovsrätt 2026. Foto: Bo Gyllander.

SAL HANDLING – om våra val och ställningstaganden

Välj ett konstverk. Gärna i en grupp av två. Svara på frågorna tillsammans.

- Vad ser du? Beskriv till exempel färg, storlek, former, objekt, material, teknik, och så vidare.
- Beskriv vad som händer i konstverket.
- Vad berättar titeln? Förstärker den vad vi ser eller uppmuntrar den till en annan tolkning?
- Ser du några historiska tecken eller skeenden i konstverket?
- Har konstverket koppling till en samhällsföreteelse eller en identitet? Hör de ihop? Berätta!

Skriv dina tankar här:

.....

.....

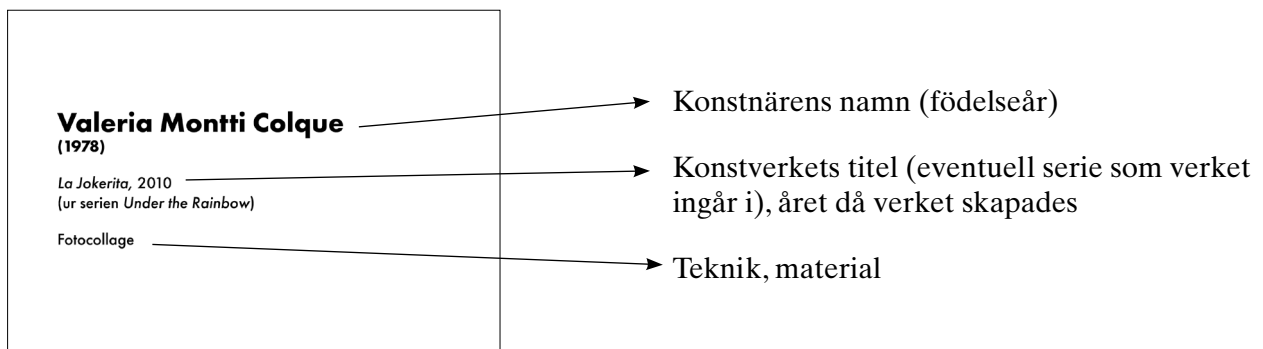
.....

.....

.....

.....

Så tyder du namnskylten

SAL HANDLING – om våra val och ställningstaganden

Läraren väljer ett konstverk. Hämta en museipall och inta en bekväm position framför konstverket. Titta på konstverket i tio minuter. Avsluta med att skriva upp minst fem ord eller meningar du tänker på när du ser konstverket. Läs gärna våra tips nedan innan du börjar titta! Låt dina tankar vandra. Inga associationer är fel.

- Sänk kraven. Ser du inget gör det inget.
- Om du inte får några associationer, ta fasta på till exempel färger, former, symboler, berättelse eller något annat.
- Försök inte stänga ute omgivningen, den är en del av upplevelsen.
- Lyssna på din kropps reaktioner.

Skriv dina tankar här:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tips!

Ni kan berätta om era associationer i helgrupp eller i mindre grupper. Finns det något eller några teman i verket som är återkommande? Eller har ni helt olika associationer?